

Mikalojus Konstantinas Čiurlionis ir jo tėvai

1874 m. rugpjūčio 22 d. Nareno vargonininko
šeimoje gimė pirmasis sūnus, Mikalojus Kon-
stantinas Čiurlionis. Vėliau seima persikili-
gyventi į Ratnyčios bažnytkaimį, o po ro-
nos metų ir į pacius Druskininkus. Darnios
šeimos ir nuostabios Druskininkų gamtos prie-
globstje beigt manojo Klaistuko vaikystę.
Penkerių metų berniukas pats pramoka
iš klausos skembinti pianinu, o būdamas
septynerius metus, jau skembina iš gaidy,
kurią patino, tėvo padedamas. Jis noriai
mokosi, ir Čiurlionis šeimos draugas, pas-
tebejės vaiko gabenus, rekomenduoja jį kui-
nigaičiui M. Oginskui. Trylikmetis Čiurlio-
nis priima mas iš kunigaičio M. Oginskio
orkestro mokykla Plungeje, kur atropiai mo-
kasi muzikas. Jis groja flita, sukuria pie-

muosius kūrinėlius, pėsiai su mokyklos orkestru Čiurlionis lankydavosi Rygos papyryje ir Palangoje. Konstantinas labai pamėgo žemaičių dainas, kurias jis užimtasydavo. Cie jis ne paprastai našaujo jiems. Pablaudius Oginskio patarimus, jau nudis, turintis necilius gabumą, išstoja į Varšuvos Muzikos institutą. Ši 1897 m. Čiurlionis studijuoja portepioną, tačiau, skatinamas stipraus kūrybos potencchio, pradede studijuoti kompoziciją. Jau tuo metu jis paruošo kantato chorui dėl orkestrui „De profundis“, nocturnus, fugas, preliudus, mazurkus, dvi sonatas portepionui. Čiurlioniui studijų metai, tai bukotarpis – dėl atkaklaus laukinimasi, savivietas, intelekto būndimo metai. Jis daug skaito, dormisi istorija, filosofija, gamtos mokslais vi astronomija, psychologija, geologija. Čiurlionis buvo labai gerbiamas dėl visur laukiamas žmogus. Baigusios konservatoriją kompozitoriumi pasiūloma užimti direktoriaus

steigiamojoje liublino muzikos mokykloje, bet Čiurlionis atrisko. Jis liko gyventi Varsuvosje, verčiasi privaciomis pamokomis. Laisvalaikį paskiria kūrybos. Tuo metu jis paruošo simfoninę poemą „Mieke“ – pirmąjį lituragių simfonijos muzikos kūrinį. Čiurlionis troksta mokyties toliau ir 1901 m. rudens išvyksta į Leipcigą. Cie jis daug dirba: paruošo styginių kvartetą c-moll, uvertūrą „Kestutis“. Čiurlionis labai skursta. Jis kačiuoja Tėvynės ilgesys. Čiurlionis taip pat damisi tapybą, kuri jis traukia iš labiau ir labiau. Baigęs Leipcigo konservatoriją, jis iškubba į Druskininkus. 1902 m. rudens Čiurlionis, dirijis konservatorijos absolventas, atvyksta į Varšuvą. Jam čia pasiūlomas distytojo pareigas, tačiau jis vel atrisko. Jis vel verčiasi privaciomis pamokomis, o laisvalaikiu kuri muziką. 1903 m. kompozitorius pradede rasyti stambiausią veikalą – simfoninę poemą „Juva“. Tų metų paba-

goje Čiurlionis jau tuo „dailoturis simfonių”, 4 paveikslų laidoturis išklo 1904 m. jis stoją i Nansuvos Dailis mokykla, vadovaujama Lietuvio Stabausko. Čiurlionio teorijų vertina ir distytojai, ir mokslo draugai. Studijuodamas Dailis mokykloje jis metapo eilė kūriniai. Pirmymetinis „Misko slamerys” „Tyla”, triptikas „Rex”, 5 paveikslų ciklas „Tvanoas”, 13 paveikslų ciklas „Bausilio užverciimas”. 1905 m. para-
varę Čiurlionis praleido Druskininkuose,
kur daug tapę. Tų pačių metų vasarą
jis aplankė Krymo ir Kauchazar. Čiur-
lionis parašo nemazā fortepijoninių
kūriniai, kurie išskiria rodė labai sa-
vito stiliums raidę. 1904 m. Čiurlionis
iškuria vi rečmingai vadovauja „Se-
vitaapio pagalbos draugijos” chorui. Čiur-
lionis harmonizuoją lietuvių liaudies
dainas ir moko jų chorą. Čiurlionis
buvo įspūdingas i lietuvių kultūrinių

veiklos. 1906 m. vasarę Čiurlionis aplankė Dresdeną, Pragą, Vieną, Nurnbergą, Mün-
chengą, kur susipažė su nuostabia
architektura ir meno lobynais. Čiur-
lionis taip pat dalyvavo pirmojoje lie-
turių dailis parodoje, kuri buvo ati-
daryta 1907 m. sausio 9 d. Vilniuje. Tuose
metu jis užbaigia rasių simfoninę poe-
mą „Gūra”, raso fortepijoninius prelie-
dus, tepo triptiką „Raigardas”, ciklus
„Pavasaris”, „Čiuja”, „Zodiako ženklai”,
„Pavasario sonata”, „Saulės sonata”.
1907 m. pabaigoje persikelia gyventi į
Vilnius. 1908 m. kovo 12 d. buvo atidary-
ta antroji lietuvių dailis paroda,
kurią organizavo Čiurlionis. Vilniuje
jis vėl verčiasi privaciomis pamo-
kėmis. 1909 m. atsprendinamas jo ha-
moniavoty lietuvių liaudies dainų už-
kinys „Universelis”, skirtas mokykloms.
1909 m. pradžioje Čiurlionis surakia sei-

me, pagrįsto didelė draugyste, karsta meile, jausmy, minčių bendruomu. Jo ámona tam pa lietuvių spaudos bendradarbi, pradedanti rašytoja Sofija Kymantaitė. S. Čiurlionis - Kymantaitė pagal „Giratis ir Hartycio“ legendą raso operos libretą, kurio nušiuritas Čiurlionis pradeda kurti muziką, nupiešia dekoracijų eskizų. 1908m.-1909m. Čiurlionis praturtino lietuvių menų tokiais kūryniuais, kaip „Jėros sonata“, „Piramidaių sonata“, „Vasečios sonata“, „Žalcio sonata“, „Karalių pasaka“, „Juodorios saulės pasaka“, „Pilies pasaka“, „Angelo preliudas“, „Aukė“, didysis „Rex“, „Rojus“, „Zemaičių hagiinis“ ir t.t. 1909m. velyvę audiens Peterburge jis paraso bene pastutinių muzikos kūrinių - fuge forte pianu b-moll. Neįprasti kūrybos užmojai nekerto Čiurlionio sveikių. 1909m. gravojoje jis sunkiai suserga.

Du metus prieš idėja Druskininkuose, viliaus spaguldomas į Piestelnių liganių. Čiurlionis iš sirdumas 1910m. sukuria simfoninę poemą „Dies inae“, „Lietuviai“ pastoralinę simfoniją. Nusivinta išgyjimo viltis. Lapkričio mėnesį jis atnauku sveiki na žmoną ir prii kelis metus gi musių duobrei Danutę, tikideomasis gretai pasimatytį. Pavasaris nustiprina sigriftis. Pavasaris kūrinos vilties į klartos. Nėko panivaikščiojimo metu persialdoles Čiurlionis suserga plaučių uždegimu. Orl stai Mikalojus Konstantinas Čiurlionis - genialus dailininkas ir muzikas, nusireiškiantis lietuvių padange tautiniuose sajūdžiuose pavasarejant, apie kurį 1915m. pirmajame dailiai išleistame čiurnale „Pramasis Baras“ jāunas poetas Balys Brzoga taip rašė:
„Čiurlionis - dieninkas iš pranašas naujų, neapčiuopiamų pasaulių... pirmas - pra-

dejo piešti Čiurlionio lietuvių rėvito vairika. Žis atėjo kaip degantis meteoras nuo tolimesnų mitų-pasakų pasaulių, nuo šiltų dainų melodijų ir pagrūstė vairinės visų gerasiausių čiėdu. O mes norėjome išlikę, nors po pumpuriukų mesame "kraučiamę", 1911 m. balandžio 10 d. minėta. Savo globon ji priėmė smėlio kelnėlis Vilniaus Rasytų karpinėse.

Yr tik po mirties Čiurlionis išgauja populiarumą. Apie jį nūjino beveik visas pasaulis. Paraisoma daug knygų, atsiminių apie Čiurlionio gyvenimą, jo kūrybą. Išleidžiami atricukų variantai su meno kūriniais reprodükacijomis, pardavinejama daug plakatelių su išraištomis Čiurlionio sukurtomis simfonijomis ir kitais kūriniais. Klaune iškuriamaas Mihalkojaus Konstantino Čiurlionio muzikė. O dabar apie Čiurlionio kūrinių muziką.

Čiurlionis parase apie 270 įvairių žanrujų muzikos kūrinių, o išskaitant nebaigtus kūrinius, epiodus. Jo muzikinių palikiųma sudaro 353 kūriniai. Daugiausia Čiurlionis parase kūrinių fortepijanui, apie 170. Mečesne-harmonikuotos lietuvių liaudies dainos chorui bei fortepijanui. Jis yra apie 60. Čiurlionis taip pat parase kūrinius chorui, apie 20 preliudy varganams, styginių kvartetą, variacijas iš fugo styginiams kvartetui, simfonines poemas, uvertūras, "Hestutis".

Čiurlionis harmonizavo nesmeäu lietuvių liaudies dainų. "O has priverte je taip daugti?" Užduodaime sau klausimą. Harmonizuoti liaudies dainas Čiurlionij parketinio trūkumas lietuviško repertuaro chorui. Jo harmonizuotas lietuvių liaudies dainos pasiekėmejo profesionalumu, turtingomis ir givuriančios muzikinis kalbos.

priemonėmis. Žyse taip pat jaučiamas daikus vaiadas, kurių Čiurlionis surūpė panaudodamas skirtingus balsus aukščius. Pavyzdžiu, daugiau pradedama altai, vilianus istoja tenorai, ir iš karto suprantama, kaip norima tuo išreiškti. Kompozitorius taip pat harmoniniuose daivuose iš polifoninių. Vaikams harmonizuotos daivos yra atgymdai paprastenes. Čiurlionio subalbuoto liaudies daivos ne tik praturtino to meto lietuviškų chorų repertuarą, bet savo meniniais prievolumais, panaudoty grymonių žvaigždumų nemėginių principo, vystant chorinių daivinimo kultūrą mūsų kraste. Žvairių melodijų Čiurlionis išgavo iš ty daivuose, kurios parase po keletą variantų. Bet Čiurlionui labiausiai patiko jo pacio harmonizuoty lietuvių liaudies dainų ciklas „Bebit, bareliai“. Tai augiapjutis daiva. Žyse vaizduojama: žmonės baigę visus augiapjutis

darbus, neuverę, bet eis tiek patenkinti, keleuja namo. Sukurti skirtingus dainų variantus Čiurlioniui padėjo tempo keitimas, aukštessinis ar žemesnis registras, melodijos leidimasis ar kilimas, pastonus boso judėjimas labai aiemame registre. Čiurlionis ypač didelį dėmesį skyrė polifonijai. Viñas gražiausias Čiurlionio kūrinis yra preliudas „Vakarinių varpų“. Kompozitorius iš kūrinis parase nužavetas scenosios Druskininkų basinytėlis varpos. Jo muairos kūriniai nuolat turtiniai. Nekesnies Čiurlionio kūriniai nenukrijinuoti vaiadais - tai jausmai, mintys, nuotakos. Pavyzdžiu, preliudas „Ruduo“ duelkią jiros alsanimu. Kompozitorius taip pat nika didesnio vaiades apibriažtumo. Gražus jo pavyzdys yra ciklas „Marius“, parasytas 1908 metais. Reikimingas Čiurlionio kūrinys yra Leipcige parasytas styginis kvartetas c-moll. Šis ten picoang ka-

tog buvo atliktas ir teigiamai įvertintas koncertostorijos profesoriai. Kvartetas, oūskios formos kūrinys, parasytas, prisišaukiant lietuvių tradiciją. Jis Čiurlionio veikalyje įsimemos trys simfonijos – „Miskė“, „Jūra“, bei užcertinė „Kestutis“. Kompozitoriumi neteko paciom išgirsti stambiausius savo veikalų, iš kuriuos solejo daugiausiai meilės. Tėvynei ir milžiniškus savo mielos turibus. Poema „Miskė“ pirmą kartą buvo atlikta 1912 m. Peterburge minint Čiurlionio mirties metines, o poema „Jūra“ dar viliau, 1936 m. Kaune. Čiurlionis taip pat gražiai rašė laiskus, kuriuimus poezijos:

„Būty gerai taip sau besivairikštijant leistis Nemuono kryptimi, link mūsy kalnelių, melynių, -pusių.

„... Nuolat išlūčian iš medžių, šoles, čia pat prie manes baestę ir rausty raujėje pumpuriliai, parkui išiesiuosiai užliai... Oten kur-ne-kur iš už dide-

lio lapo jau gelyti iškisā galvutę ir išprasi raulei. ...> Vėl girdi pusis īmimbadi, tokį rūmtą, tautum tau kaiką sakytų. Nioko taip gerai nesuprantti, kaip tog slėmisi. Miskelis išrečia, jau spindi pro sâkas eäras... Čiurlionis labai megó gamto, todil kiekviename laukike rašé apie gamtos gracia, vaizdingą halą. Dar karto sugrįšime prie stambesnių Čiurlionio veikalų. Simfoninė poema, kaip rašé pati Čiurlionis, „prandeda tyliais, placiais akordais, tokiais, kaip, kai tylos ir platus yra mūsy lietuviškų pusis osimai“. Taip kompozitorius rašé apie simfoninę poemą „Miskė“. Šis kūrinys daug buvo prirena Antano Baranauską, „Anykščių ūlių“. Simfoninėje poeme „Jūra“ Čiurlionis dar labiau sugrēžina gamtos ir žmonijos gyvenimo vaizdus. Tai veikalas, parasytas stambiam simfoniniam orkestrui. Čiurlionio simfoninis

poemos „Miskie“ ir „Jučra“, tarsi galinti vertai į lietuviškos simfonijos kompozity. Čiurlionis iš savo kūriniai spindavo ir pirmegty lietuvių liaudies daugų epizodus, jam tai atrodi neišvengiamai. Bet jis labai nulinėdo muzikos, kad šioje kompozicijos dėstytojas Reineke, nors iš labai vertino jo sugebejimus, buvo nepatenkintas tuo. Dėstytojas nesuprato, kad Čiurlionis norėjo taip saverti kompozitorinių, ne tokius kaip vissi. Nežiūdant į tai, Čiurlionio kūryba glacių susijusi su lietuvių liaudies menu. Kompozitorius taip pat iš daug spėjė.

Raudetis lietuvių vaizduojama jame mene tuo metu buvo kur kas geresnė, negu muzikoje. Čiurlionis dietuose buvo vienintelis profesionalus kompozitorius, nes kiti aymiai kompozito-

riai specialaus kompozicinio išsilavinimo neturėjo.

Pirmaji lietuvių dailis pradeda parodėjo suribuoti dailininkams, išriblaičiunims po visą Lietuvą. Yje dalyvavo 2-3 dailininkai, kurie eksponavo 2-13 paveikslų. Taime tarpe iš Čiurlionis. Jeigu Čiurlionio muzikinis kelias truko truputį daugiau negu dešimtmetę, tai tapybos kelias tik seserių metus, nuo 1903 m. iki 1909 m.. Per tokį trumpos laikotarpį Čiurlionis sugrebo nustatyti apie pusdegčio šimto paveikslų, 60 grafikos darbų, yra išlikę apie 300 priesiūlų, erkių. Čiurlionio tapyba, kaip iš muzika, yra labai ranta. Pirmuojuose Čiurlionio paveiksluose joudiniai tam tikra simbolizmo šakai. Nienas iš ankstyvesnių Čiurlionio kūrybos paveikslų yra ciklas „Laidotuvų simfonija“. Jame vaizduojama stai-

kas: pro fantastiko miesto vartus, kuriuose siūbuoją mirčių skelbiantis varpas, matyti minia žmonių, o virš jų juodas karstas. Tai pirmasis šio ciklo paveikslas. Antrame paveikslė vaizduojama besileidžianti rauli, kurios formė – karstas ir ji nesančių žmonių figūros; trečiame paveikslė vaizduojama visa gedulingo procesija, einanti raulis link. Ketvirtame paveikslė raulis jau nebematyti, tačiau išvesa sklyde iš žmonių minios, kaip ir penktame paveikslė, kur minia viengintu keliu kopja į kalną. Šestasis paveikslas – aukškai išreikštasis penktasis paveikslas. Karstas, ant kurio sedi giliinė, čia pat du liudoni kiparais. Septintame paveikslė parodytas vienės žmogus, pasymes prie ištustijinčių namų lango. Ciurlianis meglo kurti muziką, išreiķsdamas geritas vaizdus.

Yis taip pat meglo girsti, tapyti grimtą iras Daushininkų vietas. Ciurlianis buvo vi neblogas filosofas. Todėl jis paveiksluose gamta vaizduojama labai īvairiai. Ciurlianis vienamė laikę reiškė: „Migstu tylę, bet nėra dienų negaliu jos pakerti. Atrodo, lyg kažkas sėlinę. Bausu. Atėjo man i galvo mintis, kad toje tyloje glūdi svarbi paslapčis. Tarpais atrodo, kad toji tylė ir tamni naktis, tai kažkokia mitinės baidykli. Yrikėtojo ir litai litai atalnuoja. Placiai atvertos rustingusios didžiules akys, o jose abejingumo gelme ir kažkokie svarbi paslapčis.“ Taip Ciurlianis minėjo paveikslą „Remybe“. Iš paveikslas paskatino G. Sedovo poliarine ekspediciją Prano Juozapo Gėmės archipelago Hukruo salos uolitas kalvas pavadinti „Ciurlianio kalnai“. Paveikslas „Tylė“ – rymančios pagrui-

visi ginius galvutis. Paveikslė „Miskas“ medžiai paridabine karūnomis. Įurliošiui būdinga tai, kad jis teveik nikaada neprisiė mudeis. Mečinko turbūt netrauki gamtos gyvenimo gesimas. Neostabi dvarei išlumia skliaudai iš paveikslė „Biciulystė“. Įurliošis yra rases, kad jis taip suprasta tikus žmogų: „kuris visko jaučia, supranta ir siūkia ticos, gerio ir grožio. (...) „žmogus“, gyvendamas su žmonėmis, visuomet daro gero, ir nukuo met jo gyvenimas nemineina nėhaus.“ Toks žmogus kaip tik ir vaizduojamas paveikslė „Biciulystė“. Kaip aišiuome Įurliošis nutapi daug pavieikslė, kuriuose vaizduojamos skirtintos mintys, motuikos. Taigi tokios menininkės ir kartu kompozitorij, kaip Mikalojus Konstantinas Įurliošis, vargiai ar yra dabartiniuje mūsy di-

tunoje, o jei vi yra tai tik nėdotai. Taip... Gaile, kad daug Įurliošio dalybų diingo karos metu, gaile, kad toks jaunas būdamas jis mirė. O juk galijo dar daug ką padaryti. Tačiau jam buvo tik trisdešimt šereri. Tik Įurliošio tapyboje, tiek muaikeje atsispindi nės nuostabaus žmogaus jaunatviškumas. Tais laikais Įurliošio kūrybė susiravijo ne tik senq, bet ir jaunq. Tik dabar Įurliošis vi jo kūryba yra nedaugelio gerbiama vi mylima...